אמר (א) אביי לא לעולם בתם (ב) ובבכור בחוצה לארץ ורבי שמעון היא דאמר (א)אם באו תמימין יקרבו מיתיבי אמר לו רבי יוחנן בן נורי מה לי אם (ג) אינו מימר בחטאת ואשם שהרי אין זכין בהן בחייהן תאמר בבכור שזכין בחייו במאי עסקינן אילימא (ד) בבעל מום הא דומיא דחטאת ואשם (ה) קאמר אלא לאו בתם וקתני (ו) זכין בו בחייו אמר רבינא הא נמי בבכור בחוצה לארץ [א] ורבי שמעון היא [ב] דאמר אם באו תמימים יקרבו לימא כתנאי בכור (א)בבית הבעלים (ז) עושין תמורה בבית הכהן אין עושין תמורה רבי שמעון בן אלעזר אומר כיון שבא לידי כהן (ח) אין עושין תמורה היינו תנא קמא מאי לאו הכי קאמר (ט) בבית כהן (א) הוא עושה תמורה ואין בעל עושה תמורה אלמא אית ליה לכהן זכייה בגוויה [ג] לא (י) קשיא הא רבי יוחנן בן נורי הא רבי עקיבא אמר רב חסדא לא שנו אלא כהן לכהן אבל כהן לישראל אסור מ"ט (יא) דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא וממטי לחכם ואומר לו (יב) בכור זה נתן לי כהן במומו ומי שרי חכם הכי והא (ב)אמר רב (יג) (ב)אין רואין בכור לישראל [ד] אלא א"כ כהן עמו אמר רב הונא בריה דרב יהושע היינו טעמא דישראל אסור(ג) מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות מר זוטרא איקלע לבי רב אשי (יד) אמרו ליה לטעום מר מידי אייתו לקמיה בישרא א"ל ליכול מר (ד)דמיברי משום דבוכרא הוא (טו) מנא לכו הא אמרו ליה רזבן לן פלוני כהן (טז) אמר להו לא סבירא לכו הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות אמרו ליה לא סבירא לן (ה)דאנן מיזבן קא זבנינן אמר להו ולא סבירא לכו (יז) הדתנן (ו)עד כמה ישראל חייב ליטפל בבכור (ז)בדקה שלשים (יח) ובגסה חמשים יום (ח)ואם אמר לו תנהו לי בתוך זמנו הרי זה לא יתננו לו ואמר רב ששת מה טעם מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות א"ל התם מוכחא מילתא הכא מזבן קא זבנינן (יט) לשון אחר אמרו ליה הכא לא יהיב דמי הכא קא יהיב דמי מאי אמרת (כ) מוזיל כהן גביה דסבר כהן דכי הוי ליה בכור אחרינא יהיב ניהלי (כא) לא דמסיק אדעתיה בוצינא

ורבי שמעון היא דאמר אם באו תמימים יקרבו. (יט) אבל לכתחילה לא וטעמא משום דיש להם פרנסה במקומם ורבי עקיבא פליג ואמר דאפילו דיעבד לא יקרבו ומפרש טעמא משום דאיתקש בכור למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן אינו בא מחוצה לארץ לארץ ישראל אף בכור ומעשר כו' וא"ת אמאי לא אוקמא כר' עקיבא דלדידיה הוי טפי ממונו (פ)וי"ל דלר' עקיבא לא הויא כל כך דומיא דשלמים (לו): **לא** בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא דמתני' קמפלגי. כלומר והוא אוקימנא בבכור חוצה לארץ:

דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא וממטי ליה (לחבריה) [לחכם] ואמר בכור זה נתן לי כהן במומו. ואם תאמר מאי נכך והא לא סרו ליה כיון דנפק המום מיד כהן בלא עדים שהרי נחשדו הכהנים על זה ויש לומר דהכי קאמר נתן לי כהן במומו וקמי דידי נפל בו מום מאליו וא"ת היכי חייש דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא והרי לא נחשדו ישראל על כך כדאמרינן בבכורות (דף לה.) דבכור ביד ישראל הכל נאמנין עליו דכהנים הוא דחשידי אמומי אבל ישראל לא חשידי ואין לומר דה"מ בודאי בכור היכא דסופו ליתנו לכהן דאין ישראל חוטא ולא לו דהא בפרק כל פסולי המוקדשין (שם דף לה:) אמר רב נחמן גבי ספק בכור בעליו מעידין עליו ויש לומר דלא דמי דה"מ כשהיה תם תחילה ביד ישראל או ירא להטיל בו מום מאחר שנולד ברשותו דאין לו להשמט בשום דבר אבל הכא דיש לו לתלות שנתן לו הכהן במומו יש לחשדו עליו ונראה דלכך לא רצה לומר בענין אחר דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא ומראהו לחכם ואמר דמעצמו נפל ולא יאמר כהן נתנו לי דכה"ג לא עביד (י)דלמא יחשדוהו עליו ולומרים(ס) מה לו לטרוח עליו ולהביאו לחכם כיון דלאו דידיה הוא ופריך והא אמר רב יהודה אין רואין בכור לישראל אלא אם כן כהן עמו והטעם שמא יעכבנו לעצמו ולא יתננו לכהן וכיון דצריך להביא הכהן לא מצי אמר בכור זה נתנו כהן במומו דאמרינן ליה אייתי (ע)(לאייה) ההוא כהן דיהבא לך דכל כמה דלא אייתי ליה לא שרינן ליה הבכור(פ):

לשון רש"י היינו טעמא דנראה ככהן המסייע בבית הגרנות. דרגילות הוא דמוכר בכור דמוזיל גבי (צ)[ישראל] כדי שיתן לו בכור פעם אחרת וכל שכן דאסור לקבלו במתנה וצריך ליזהר שאם אמר ישראל לכהן הילך בכור זה אם אמר לו הכהן שלך יהא אז אסור לקבלו מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות:

לעולם בתם. ולא קשיא לרב נחמן [ז:] דהאי דזכי ביה כהן מחיים בבכור בחוצה לארץ עסקינן דסתמיה לאו להקרבה קאי אפי' בזמן בית המקדש ודומיא דשלמים הוא דאי מייתי ליה מצי לאקרוביה אבל סתמיה לאו להקרבה קאי: **ור' שמעון היא דאמר.** לקמן בפ' אלו קדשים (דף כא.) אם באו בכורות תמימים מחוצה לארץ יקרבו אם באו אין לכתחילה לא: **דומיא דחטאת ואשם קתני.** והאי חטאת ואשם בתמימים קמיירי דקתני אין זוכין בהן הכהנים בחייהן אבל לאחר שחיטה זוכין אלמא בבני הקרבה עסקינן: **לימא כתנאי.** אי זכי כהן בבכור תם מחיים בזמן בית המקדש אי לא: **מאי לאו הכי קאמר.** תנא קמא בבית כהן [כב] אינו עושה תמורה על ידי בעלים אלא על ידי כהן אבל כהן ממיר בו דאית ליה זכייה בגויה [כג]: **לא.** בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא דמתני' קא מיפלגי והיא הא אוקימנא בבכור בחוצה לארץ וקאמר תנא קמא כהן עושה בו תמורה משבא לידו דהא זכי ביה מחיים דסתמיה לאו להקרבה [כד] כרבי יוחנן בן נורי ור' שמעון כר' עקיבא דאע"ג דאית ליה זכייה בגויה אינו עושה תמורה על ידו דנפקא ליה מהקישא כדמפרש במתני' [ז:] היכן קדושה חלה עליו [כה] כו'. [ה] ו) ע"א (ב) עושה תמורה [כו] [ו] דישראל והכהן אינו עושה תמורה לא זה ולא זה: **רבי שמעון בן אלעזר כו' זה וזה.** כהן וישראל. מאי לאו דרב נחמן איכא בינייהו דהאי דקאמר תנא קמא אבל ז)כהן אינו עושה תמורה (ג) [כז] דאית ביה זכייה בגוויה כרב נחמן ורבי שמעון לית ליה דרב נחמן לא דכולי עלמא [ז] לית ח) להו דרב נחמן בבכור מעליא והכא בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא פליגי ובבכור בחוצה לארץ ולהכי אמר ת"ק דכהן אין עושה בו תמורה ור' שמעון ט)כר' עקיבא. ל"א לימא כתנאי בכור אבל כהן אינו עושה תמורה לא ישראל ולא כהן ואמרי הכי מימר הוא דלא מימר הא זבוני מזבין ליה רבי שמעון בר אלעזר אומר [ח] כיון שבא ליד כהן זה וזה אינו עושה תמורה כלומר דאפילו זבוני לא מצי מזבין ליה דכל תנא בתרא לטפויי מילתא קאתי מאי לאו דרב נחמן איכא בינייהו דתנא קמא (ד) אית ליה דרב נחמן [ט] ור' אלעזר לית ליה דרב נחמן י)[כח]: **לא שנו אלא כהן לכהן.** יכול למוכרו תמים: **בכור זה נתן לי כהן במומו.** אבל כהן לכהן ליכא למימר הכי דכהן המביא בכור להראותו לחכם צריך להביא עדים שנפל בו אותו מום מאליו דאמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לה.) כל מומין הראוין לבא בידי אדם רועי ישראל נאמנים רועי כהנים אינם נאמנים דנחשדו כהנים על הבכורות: **ומי שרי חכם הכי.** [י] אפי' הוי מום קבוע ומי שרי חכם את הבכור לישראל בלא כהן עמו: **אלא אם כן כהן עמו.** דשמא כשידע זה שמום קבוע הוא דלא הוי קדשים בחוץ אכיל ליה ולא חייש לגזילה דכהן הלכך בעינן כהן כהדיה [כט] ולא מצי למימר בכור זה נתן לי כהן במומו דאמרינן ליה אייתי לי ההוא כהן דיהביה לך דכל כמה דלא אייתי ליה לא שרינן ליה הבכור אלא א"כ (ה) יהיב ליה [ל] כהן: **היינו טעמא דישראל** [יא] **אסור.** לקנות בכור תם מן הכהן משום דסתם בכור תם בזמן הזה נמכר בזול דבעי לוקח לשהוייה עד שיומם הילכך הוה האי מ)כהן דמוזיל גבי ישראל נראה ככהן המסייע בבית הגרנות לזרות ולעמר כדי שיתנו לו התרומות והוי חילול השם דמחזי כמאן דשקיל לתרומה בתורת שכירות והאי כהן נמי מיחזי דמשום הכי מוזיל נ) לישראל כי היכי דליתיב ליה בכורות שיוולדו לו בעדרו: **ליכול מר דמכרי.** שכשר בכור בריאה לאכול [לא] משאר הבשר: **מנא לכו הא.** מי נתנו לכם הא אינכם כהנים: **ולא סבירא לכו.** דאסור לקנות [יב] בשר בכור מכהן דלמא מוזיל גבייכו ונראה ככהן המסייע: **מיזבן זבנינן.** וליכא למיחש למסייע דהא לא יהיב לן במתנה: **ליטפל.** לטרוח בו לגדלו קודם שיתננו לכהן: [יג] **ככהן המסייע.** דהשתא הוי סיוע שמצילו מלטרוח בו (ו) בגדל שיתננו לו: **מוכחא מילתא.** [יד] דהא מסייע הוא שהרי מיד מצילו מן הטורח והמזונות: **מאי אמרת דלמא מוזיל כהן[גביה].** כי היכי דניתיב ליה בכורות דידן ולא לכהן אחר: [טו] **לא.** עביד הכי: **דמסיק אדעתיה**

בוצינא

עין משפט נר מצוה

ע: א מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ט:

ב [מיי' פ"ג מהל' בכורות הל' ג כ"ס"ע י"ד סימן ש"ד סעיף יא]:

ע"י ג מיי' פ"א מהל' בכורות הלכה ג ע"ש טוש"ע יו"ד סי' שו סעי' ו:

ע"ז ד מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעי' ב:

ע' ה מיי' שם טוש"ע שם סעי' ג:

* * *

מוסף רש"י

אם באו תמימים. בכורות מחו"ל לא"י תמימים (ב"ק יב:). אלא אם בן כהן עמו. דשמא לא יאמר לו קבוע הוא ישחטנו ויאכל הוא, דכיון דקבוע הוא הרי היא נאכל לכל אדם, אלא שגזילה כהן הוא והאי לא חייש לגזילה ואכיל ליה (בכורות כח.). ככהן המסייע בבית הגרנות. שיתנו לו תרומה, ותנן בבכורות (כו:) כהנים המסייעים בבית הגרנות אין נותנין להם תרומה ומעשרות בשכרן ואם עשו כן חללו ועליהם הוא אומר (מלאכי ב) שחתם ברית הלוי (קידושין ו.). ליטפל בבכור. בזמן הזה קודם שיתננו לכהן, שמחויב לעכבו אצלו בעל כרחו ולפרנסו (בכורות כו:). לא יתננו לו כדי שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות. לפי שבזמן הזה אין בכור ראוי לכלום עד שיפול בו מום וכיון דבעל ישראל כרחו ליטפל בו חמשים יום וא"כ הכהן בתוך הזמן תנהו לי ואתננו אלא בחנם, דומה כמי שעושה שכר שהוא מצילו מן הטורח ובשכר שיתננו לו ולא לכהן אחר ידי דומה לכהן שמסייע בבית הגרנות לזרות ולזרות כדי שיתנו לו התרומות (שם).

* * *

שיטה מקובצת

א] אמר רבינא לעולם תיבות אביי לא נמחק: ב] ובבכור בחו"ל ור"ש. גליון לקמן בסוף פרק אלו קדשים מוקי כר' ישמעאל והכא נקט ר"ש משום שנזכר במשנה [illegible]

מסורת הש"ס

א) [לקמן כא. ב"ק יב:], ב) [בכורות לו: ושם איתא רב יהודה], ג) [קדושין ו: בכורות כו:], ד) [ועי' תוס' בכורות יט. ד"ה זקן], ה) בכורות כו:, ו) גירסת רש"ק לין וגי' הל"ק ע"א עושה תמורה ישראל ובבית כהן אינו עושה תמורה לא זה ולא זה רשב"א אומר כו' אבל בבית ישראל זה וזה כהן וישראל עושים תמורה מאי לאו כו' והד"א, ז) ישראל כהן אינו עושה תמורה דלית ביה ל"ק, ח) אית ל"ק, ט) נ"א כרבי ר"ע, י) [ע"כ פ"א לעיל], כ) נ"א כהן דמוכר בכור דמוזיל גביה כו' ל"ק, ל) [מוכר בכור דמוזיל ל"ק], מ) [עי' בתוס' ב"ק יב: ד"ה (לא מיתוקמא) (ולליכא) דמתרלי בע"א], נ) עיין רש"ק, ס) [וילמדו ל"ק], ע) ל"ק מ"ו, פ) [והבכור לשון רש"י והס"ד ל"ק], צ) ל"ק.

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכי קאמר בבית כהן כהן הוא עושה: (ב) רש"י ד"ה לא בפלוגתא' וכו' ע"א עושה דרישא בבית בעלים תמורה דישראל והכהן אינו עושה תמורה דסיפא בבית כהן לא זה ולא זה: (ג) ד"ה רבי שמעון וכו' אינו עושה תמורה ואצל ישראל דהיינו אצל בעלים עושים דלית ליה זכייה בגויה לא כרב נחמן ור' שמעון אית ליה דרב נחמן לא דכ"ע אית להו דר"נ: (ד) בא"ד דת"ק לית ליה דרב נחמן ור"א אית ליה דרב נחמן: (ה) ד"ה אא"כ כו' אא"כ מייתי ליה הס"ד: (ו) ד"ה ככהן וכו' ובלבד נ"ב ר"ל רק שיתננו:

* * *

הגהות הגר"א

[א] גמ' ור"ש אע"ג דסתם מתני' היא ור"ש לא בעי רק לפרושי ת"ת גם דיקא ר"ש דר"ע פליג עליה וכולהו סתימתא אליבא דר"ע: [ב] שם דאמר אם באו כו'. דלא תקשי כיון דלא חזי להקרבה אמאי נקט בחוצה לארץ [illegible]

* * *

רבינו גרשום

[illegible]

אין עושה: כג] בגויה ואתא רשב"א למימר כהן לא עביד תמורה דלית ליה זכיה בגויה: כד] להקרבה קאי כו': כה] עליו ל"א כהן אצל ישראל עושה תיבות כו' ע"א נמחק: כו] הישראל והכהן אצל כהן אינו אות ד' נמחק: כז] תמורה ישראל קאמר אבל כהן עושה תמורה ראיה ליה זכיה: כח] נחמן לא כו' לא: כט] בהדיה וכיון שכן לא מצי: ל] ליה לכהן הס"ד: לא] לאכול יותר משאר בשר הס"ד: לב] מתיבת כהנה עד תיבת מוכחא נמחק: לג] מילתא כאלו מסייע תיבות דהא נמחק: לד] כהן גבן כו': לה] אחר לאיי לא: לו] יקרבו ובב"ק מסיק באו דיעבד אין אבל: לז] דשלמים בני הקרבה נינהו ובכור בחו"ל לר"ע לאו בר הקרבה הוא כלל אבל לר"ש דאמר קרב בדיעבד הוי שפיר דומיא דשלמים הס"ד:

לא] כ"י נרי"ט אלגאזי על הלכות בכורות להרמב"ן ז"ל כפ"ה דבכורות דהכל גירסא זו בשם הרנמ"ה ז"ל וכתב דבזה נסתלק קושית התוס' כאן ד"ה דלמא וא"ת היכי חייש כו'.

מחוצה לארץ ואליבא דר' שמעון דאמר (לקמן בפרק אלו קדשים) [בבבא קמא] אם באו תמימים מחוצה לארץ יקרבו אם באו אין אבל לכתחלה (לא) אין חייבין [להביאן] ולהקריבן הואיל והוא כן שאין חייב לכתחלה להביאן ולהקריבן הלכך הוי ממונו ומצי מזבין ליה אבל בכור דארץ ישראל דבעי מקריב ליה לא מצי מזבין ליה כרב נחמן: מאי לאו הכי קאמר, תנא קמא: בבית כהן. אין עושה תמורה לבעלים קאמר אבל כהן עושה תמורה ומדכהן עושה תמורה אלמא מצי מזבין ליה ור' שמעון בן אלעזר סבר כיון שבא ליד כהן אין עושה תמורה אפי' כהן דלא זכי ביה והיינו כרב נחמן: לא הני תנאי בפלוגתא דר' יוחנן בן נורי ור' עקיבא קא מיפלגי. דתנא קמא דאמר בבית כהן אין עושה תמורה לבעלי' אלא לכהן סבר כר' יוחנן בן נורי ר' שמעון בן אלעזר סבר כר' עקיבא. לישנ' אחרינא אצל ישראל עושין תמורה [משמע השתא דעד שהוא ברשות ישראל אפילו כהן מימר בו לטעמיה דר' שמעון בן אלעזר דאמר כיון שבא ליד כהן זה וזה אין ממיר מכלל דאצל ישראל זה וזה ממירין בו אלמא אית ליה זכייה בגויה. ותנא קמא דאמר אצל ישראל עושין תמורה] משמע לישראל ולא לכהן והיינו כרב נחמן [לא בפלוגתא כו']: אין רואין בכור לישראל כשבא ואמר בכור זה נתן לי כהן במומו: אלא א"כ היה כהן. שיאמר אני נתתיו לו במומו וכהן לכהן מוכר משום דאין הכהן נאמן ע"י עצמו אלא היינו טעמא דלישראל אסור מפני שנראה ככהן המסייע [בבית הגרנות כה כהן המסייע בבית הגרנות אין נותנין תרומה מפני שנראה כאלו נותנו לו בשכרו אף כהן